

САНГА ОЛОХ

№ 18 (11997) • Ыам ыйын 7 күнэ, 2025 сыл, сэрэдэ • 12+

Бу
нүөмэргэ

Исписэлиис тырыбыната

Улуу Кыайыыга анаммыт
үбүлүөйдээх тэрээһиннэр/2

Улуу Кыайыы 80 сылыгар

Хаһыат саһарбыт сирэйдэрин
арыйдахха/4,5

Айар аргыс

Ким да умнуллубат, туох да
умнуллубат/6

Чурапчыга «Кыайыы автобуһа» ыытылынна

Улуу Кыайыы 80 сылынан Хатылы орто оскуолата
«Кыайыы автобуһа» аахсыйаны тэрийдэ.

Хатылы оскуолатын үөрэнээччилэрэ улуус салалтатын кытта. /МАРФА ПЕТРОВА ХААРТЫСКАБА ТҮНЭРИИТЭ.

Чурапчыга күн-дьыл туруга

Ыам ыйа
7 күнэ
СЭРЭДЭ

Ыам ыйа
8 күнэ
ЧЭППИЭР

Ыам ыйа
9 күнэ
БЭЭТИНСЭ

Ыам ыйа
10 күнэ
СУБУОТА

Ыам ыйа
11 күнэ
БАСКЫҤАНЫНА

Ыам ыйа
12 күнэ
БЭНИДИЭННИК

Ыам ыйа
13 күнэ
ОПТУОРУННУК

+14

+15

+15

+15

+13

+14

+13

-1

+1

+3

+4

+6

+4

+4

Тэттик

Улуус баһылыгы планеркатыгар

Улуус баһылыга Степан Саргыдаев планеркаҕа ойуур баһаарын, сааскы халаан уутун сэрэтэр анал хамыһыйа былааннаахтык үлэлиин сылдыарын, Өрөспүүбүлүкэ Быһыһыр сулууспатын начаалынньыгын бастакы солбуйааччы Василий Тарскай Тааттатааҕы көрдүүр-быһыһыр этэрээт Чурапчытааҕы филиалыттан Николай Алексеевич Терютины кытта сааскы халаан уутун этэнгэ аһарыга Мындабаайыга балаһыанньа хайдаҕын билэ-көрө, үлэлиин барбыттарын, быйыл саас уу-хаар тахсыбакка, тыа хаһаайыстыбатыгар, оттоһунуга күчүмэҕэй балаһыанньа үөскүөбүн, кураан сайын буолар чинчилээгинэн, бары нэһиликтэр баһылыктара, тыа хаһаайыстыбатын тэрилтэлэрин салайааччылары тэрээһин үлэҕэ болҕомтону ууралларыгар эттэ.

Бу өрөбүллэргэ сиргэ-уокка икки баһаар киһи буруйунан тахсыбыт, билигин буруйдааҕы көрдүүлэр Онон Степан Саргыдаев баһаар киһи сыһа-халты туттууттан, ирдэбили кэһииттэн тахсарын бэлиэтээн туран, баһылыктар, салайааччылар, баһаары утары үлэлиир сулууспа нэһилиэнньэҕэ сэрэтэр үлэни күүскэ ытталларыгар соруудахтаата.

Хатылы орто оскуолата "Кыайыы автобуһа" акцияны тэрийдэ

Үөрэнээччилэр учууталларын кытта Улуу Кыайыы 80 сылын уруйдаан, автобуһунан сылдьан, Чурапчы олохтоохторугар эбэрдэ нүөмэрдэрин көрдөрдүлэр, георгиевскай лиэнтэлэри түнэттилэр.

Оболорбут Кыайыы күнүн уонна Кыайыыны уһансыбыт дьоруойдарбытын умнубакка, манньак акцияны тэрийбиттэрэ киһини үөрдэр, астыннарар.

Үйэтитиигэ анаммыт уһун айан түмүктэннэ

Чурапчы улуунун "Боотур Уус сыдыааннара" бырагыраама чэрчитинэн иккис сылын ыытыллар "Ытык дьоммут хорсун быһыылара - үйэлэргэ өйдөбүл" патриотическай бырайыак чэрчитинэн улууспут оскуолаларын 21 үөрэнээччитэ, 2 салайааччы буолан, Чурапчы-Дьокуускай-Москва-Новгород-Старая Русса-Санкт Петербург-Москва-Дьокуускай-Чурапчы хайысханан Албан аат суолунан айаннара этэнгэ түмүктэннэ.

Улуу Кыайыы 80 сылыгар уонна Улуу Ильмень хабыр хапсыһытыгар тыыннарын толук уурбут буйуттарбытын үйэтитэр, кэнчээри ыччакка тиэрдэр сыаллаах айан сорууга ситтэ.

Муус устар 23-ыам ыйын 1 күннэригэр диэри ыытыллыбыт айанга үөрэнээччилэрбит бары олус эппизтинэстээхтэрин, киэнг билиилээхтэрин бигэргэттилэр, элбэх бэйэлэрин саастылаахтарын кытта билистилэр, олохторугар умнуллубат түгэн тосхойдо.

Бу айаны тэрийбит улуус дьаһалтатыгар, үөрэх салалтатыгар, туһааннаах биирдиилээн салайааччыларга, төрөппүттэргэ истинг махталларын тиэрдэллэр.

Өрөспүүбүлүкэ сонуннара

Ил Дархан санга оптуобустар күлүүстэрин туттарда

Айсен Николаев өрөспүүбүлүкэ улуустарын уонна киин куорат үөрэҥин тэрилтэлэрин салайааччыларыгар санга оптуобустар күлүүстэрин туттарда. 22 миэстэлээх 27 оптуобус Саха сириг тыйыс килиимэтигэр анаан онгоһуллубуттар. Ил Дархан дойдубут Бэрэсидьиэнэ Владимир Путин көмөтүнэн кэлинги биэс сылга өрөспүүбүлүкэҕэ 212 оптуобус ытыллыбытын, оттон бырагыраама үлэлиэбиттэн барыта 500-тэн тахса оскуола оптуобуһа кэлбитин, бу үлэ салҕанан барыабын туһунан эттэ. Оптуобустар Дьокуускайга, Горнай, Нам, Хаҥалас, Бүлүү, Үөһээ Бүлүү улуустарыгар бэрилиннилэр. Суол аһылыннаҕына Уус Алдан, Мэнэ Хаҥалас, Чурапчы, Таатта, Томпо, Ньурба, Сунтаар уонна Нерюнгри оройуоннарыгар ытыахтара. Итинэн Өлүөхүмэ, Кэбээйи, Абый, Дьааҥы уонна Аллараа Халыма оскуолалара ытыахтара.

Кыайыы пааркатыгар норуот Дьоруойун пааматынныгы аһахтара

Айсен Николаев Дьокуускайга Аҕа дойду Улуу сэриитигэр Кыайыы 80 сылын бэлиэтиир тэрээһиннэр ытыллыахтаах сүрүн былаһааккаларга бэлэмнэни үлэтин хаамытын бэрэбэркэлэттэ. Ил Дархан сүрүн болҕомто былаһааккалар тас көстүүлэригэр эрэ буолбакка, куттал суох буолуутугар, сулууспалар үлэлэрин сөпкө сааһылааһынга уурулларын бэлиэтэттэ. Кыайыы күнүн иннинэ Федор Попов уулуссаҕа кини аатынан искибиэргэ сахалартан бастаах Сэбиэскэй Сойуус Дьоруойугар пааматынныгы арыыахтара. Кыайыы пааркатыгар «Килбиэннээх үлэ куората» стеланы уонна аатырбыт артиллерист Гавриил Протодьяконовка пааматынныгы аһахтара. Кыайыы болуоссатыгар «Өлбөт тыыннаах полка», «Кэриэстэбил чүмэчтэ» аахсыалар, оһуохай, хас да сыл тохтобул кэнниттэн бырааһыннык салюта уо. д. а. тэрээһиннэр ытыллыахтара.

Москваҕа «Бары фашизмы утары күүстэр сомоҕолоһууларын иһин, нацизмы толору кыайыы иһин!» диэн кэнгириэс ытыллына

Айсен Николаев Москва уобалаһыгар «Патриот» пааркаҕа «Бары фашизмы утары күүстэр сомоҕолоһууларын иһин, нацизмы толору кыайыы иһин!» диэн III норуоттар икки ардыларынааҕы фашизмы утары кэнгириэскэ кытынна. Манна, БРИКС+ дойдуларын киллэрэн туран, 43 судаарыстыба бэрэстэбиитэллэрэ кытыннылар. Ил Дархан бэйэтин этитигэр Дьокуускайга 1942 сылга ытыллыбыт фашизмы утары норуот миитинигэр кыттааччылар Кыайыыга биир да сөкүүндэҕэ саарбахтаабатахтарын туһунан, ол көлүнэ үгэстэрин салҕаан, Саха сиригэр 2023 сыл ахсыннытыгар уонна 2024 сыл сэттиннытигэр фашизмы утары икки форум ытыллыбытын, онно кыттааччылар дойду Үрдүкү Главнокомандующайын, аармыйаны уонна флоту анал байыаннай дьайыы сорулгарын ситиһингэ өйүүргэ биир санаанан ыгырыбгыттарын туһунан бэлиэтэттэ. Айсен Николаев өрөспүүбүлүкэ Кировскай уонна Докучаевскай куораттары чөлүгэр түһэригэр үлэтин, Саха сиригэр байыастара анал байыаннай дьайыыга кыттыларын, кинилэргэ гуманитарнай уонна тиэһиниичэскэй көмөнү оноруу туһунан кэпсээтэ. Итинэн «Патриот»-ыччат киинин тэрийи, Аҕа дойду Улуу сэриитигэр Саха сириг саллааттарын ааттарын үйэтитэн Калуга, Смоленскай, Псковскай, Новгород уонна Волгоград уобаластарыгар мемориальнай комплекстары тутууга «Өйдөбүннүк бастионнара» бырайыагы олоххо киллэрини туһунан билиһиннэрдэ.

СӨ Ил Дарханын уонна Бырабыыталыстыбатын
пресс-сулууспата.

Улуу Кыайыыга анаммыт үбүлүүйдээх тэрээһиннэр

Исписэлиис тырыбыната.

Үбүлүүйү көрсө туох-үлэ хамнас
ытылларын туһунан улуус
бэтэрээннэрин Сэбиэтин
бэрэссэдээтэлэ
Матрена Матвеева кэпсээтэ

Марфа ПЕТРОВА

Хаан тохтуулаах Аҕа дойду
сэриитэ хас биирдии ыалы
хаарыйбыта, ыар аһыны,
сүрэхтэн оспот бааһы хаал-
ларбыта.

Улуу Кыайыыны биһиги эһэлэр-
бит, эбэлэрбит, хаан-уруу чугас
дьоммут уһансыбыттара. Ки-
нилэргэ сүгүрүйэн, ытыктаан,
өйүүн Улуу Кыайыы 80 сылын
бэлиэтиэхпит. Бу үбүлүүйдээх
бэлиэ сыл Чурапчы улууһугар
туох-үлэ хамнас ытылларын
туһунан улуус бэтэрээннэрин
Сэбиэтин бэрэссэдээтэлиттэн
Матрена Матвееваттан били-
һиннэрэригэр көрдөстүм.

●●● Чурапчы улууһугар
уопсайа 36 тыыл бэтэрээнэ, 2
сэрии кыттылааҕын огдообо-
то - Хадаар нэһилиэгин олох-
тооҕо Александра Васильевна
Софронова, Хайахсыттан тө-
рүттээх Чурапчы нэһилиэгин
олохтооҕо Евдокия Романовна
Максимова бааллар. Ону сэргэ
201 сэрии сылларын оҕолоро,
ол иһигэр 60 кэринэ Көһөрүл-
лүү кыттылааҕа баар. Кини-
лэргэ Улуу Кыайыы күнүнэн
Дойду Бэрэсидьиэнэ Владимир
Путин үбүлүүйдээх мэтээллэ-
рин, СӨ Ил Дархана Айсен Ни-
колаев уонна улуус баһылыга
Степан Саргыдаев эвэрдэ сурук-
тарын, үбүлүүйдээх бэлэхтэрин
нэһилиэктэринэн түгэтэ сыл-
дыбыт. Ону сэргэ аадырыһынан
кэрийэ сылдьан наҕараадалары
туттардыбыт.

Улуу Кыайыы 80 сылынан
ытык бэтэрээннэригэр өрөс-
пүүбүлүкэттэн биир кэмнээх
көмө көрүллүбүт. Маны таһы-
нан улуустан Аҕа дойду улуу
сэриитин огдооболоругар 100
тыһ. суумалаах, тыыл бэтэрээн-
нэригэр 10 тыһ. суумалаах көмө
онгоһулунна. Бу үп счегунан кө-
һөрүллэн, номнуо отчуоттанан
турар.

Быйылгы үбүлүүйдээх сы-
лынан сибээстээн, сыллааҕы
былаан бигэргэнэн, араас ха-
бааннаах үлэ-хамнас тиһик-
тээхтик ытыллар. Ол курдук,
олунньуттан А.А. Саввин ааты-
нан Чурапчытаагы түмэлгэ кы-
раапыгынан нэһилиэктэр быыс-
тапкалара тэриллэр. Биирдии
быыстапка 10-нуу күн турар.
Онон түмэлгэ бу күннэргэ оскуо-
ла оҕолоро, улахан дьон көхтөөх-
түк сылдьаллар.

Нэһилиэк аайы Аҕа дойду
Улуу сэриитигэр аноммат паа-
матынныктары, бэлиэ сирдэри

■ Тыыл бэ-
тэрээнин,
Хоту көһө-
рүллүү кыт-
тылааҕын
Анастасия
Филиппова-
ны эвэрдэ-
лэттилэр.

тупсарыы үлэлэрэ күргүөмнээх-
тик ытыллына. Чуолаан Чу-
рапчы нэһилиэгэр баар Кыайыы
мемориалын өрөмүөннэтибит
итиэнэ эйэ иһин олохторун
толук уурбут саллааттар үтө
ааттарын сангардан онортор-
дубут.

Нэһилиэктэринэн сырдатыйы
үлэлэрэ былааннанан ытыл-
лаллар. Аҕыйах хонуктааҕыта
«Саха» НКХ үлэһиттэрэ 96 саас-
таах ытык кырдыаспыттан
Анастасия Петровна Филиппо-
ваттан интервью ылан барбыт-
тара. Кини – күүс өтгүнэн кө-
һөрүллүү кыттылааҕа буолар.
Чурапчы алдьархайын туһунан
архыыпка хаалар ғына кэпсээтэ.

Үйэтитиигэ киридэххэ, Чу-
рапчы улууһа 95, Улуу Кыайыы
80 сылларын Чурапчы улуу-
һун Бочуоттаах олохтоохтору-
гар аноммат кинигэ тахсыах-
таах. Матырыйаалын бэлэмни
сылдыбыт.

Быйыл үп кырыымчыгы-
нан сибээстээн, суолталаах дьа-
һаллар уонна үгэс буолбут тэ-
рээһиннэр ытыллаллар. Ол
курдук, ыам ыйын 5 күнүгэр
Чурапчы улууһугар судьуйа-
нан өр кэмнигэр үлэлээбит Егор
Иванович Макаров төрөөбүтэ
100 сылынан норуодунай суут
дьиэтигэр өйдөбүннүк мемо-
риал дуоска үөрүүлээх быһыыга
аһыллыа. Ыам ыйын 6 күнү-
гэр «Айылгы» норуот айымны-
тын дьиэтигэр испэктээк ту-
руорулуоҕа. Ону сэргэ Чурапчы
нэһилиэгин бэтэрээннэригэр
аналлаах бырааһынныктааҕы
дьаһал ытыллыа. Чурапчы
нэһилиэгэр күн бүгүн 90 кэринэ
сэрии сылларын оҕото баар.

Биир суолталаах тэрээһини-
нэн, ыам ыйын 7 күнүгэр Дьо-
куускайга артиллерист, норуот
Дьоруойа Гавриил Дмитриевич

Протодьяконов пааматынны-
гыт үөрүүлээх аһыллыыта
буолуоҕа. Ыам ыйын 8 күнү-
гэр улуус дьаһалтатын үрдүгэр
Кыайыы былааҕын күөрэччи
көтөҕүөхтэрэ. Бу тэрээһиннэр
тус-туһунан бырагырааманан
ытыллыахтара.

Кыайыы күнүгэр сарсыарда
8.30 чаастан Кыайыы мемори-
алыгар үөрүүлээх миитин буо-
луоҕа. Онтон «Боотур Уус» ста-
дионна диэри сэлэли хааман
тийэн, 10.30 ч. сүрүн тэрээһи-
нэ саҕаланыа. Бырааһын-
ныктааҕы параакка нэһилиэк-
тэр дэлгээссийэлэрэ кытты-
ны ытыахтара. Ол иһин кини-
лэргэ Кыайыы күнэ Ыам ыйын
8 күнүгэр ытыллыа.

Бу күн тэрилтэлэр икки арды-
ларыгар ытыллар спартакиада
чэрчитинэн эстафета буолуоҕа.
Ону таһынан Ленин болуоссаты-
гар норуот күүлэйэ тэриллэҕэ.
Ол курдук, хас да сиригэр кэн-
сиэр, киинэ көрдөрүүтэ, оһуохай
уо.д.а. былааннааллар. Эбиэт
кэнниттэн нэһилиэктэр баһы-
лыктара, олохтоохторо Кыайыы
мемориалыгар ыраас халлаан,
эйэ иһин турууласпыт буйут-
тарбытыгар сүгүрүйэн сибэкки
дөрбөтүн ууруохтара. Быйыл
өрөгөйдөөх үбүлүүйүнэн салют
ытыгытын көнүлүлэттилэр. Онон
ыам ыйын 9 күнүгэр киһэ 9
чаастан 80-на ытар салют саҕа-
ланыа. Хас биирдии дьаһалга
улууспут дьоно-сэргэтэ көхтөөх-
түк кыттыахтара диэн эрэнэбит.

Ити курдук, Улуу Кыайыыны
аҕалсыбыт Аҕа дойду сэриитин
кыттылаахтарыгар, тыыл ыа-
рахан үлэтигэр үлэлээбит дьом-
мутугар, хоту көһөрүллүү кыт-
тылаахтарыгар сүгүрүйэбит,
кинилэр үтө ааттарын умну-
баппыт!

Эбэрдэ

Дорогие ветераны Великой Отечественной войны, труженики тыла и дети войны! Уважаемые якутяне!

Мы отмечаем величайшую дату в истории страны и мира – 80-летие священной Победы над фашистской Германией.

9 мая 1945 года историческая Победа была одержана благодаря стойкости людей, отдавших все свои силы во имя свободы и независимости нашей Родины. Враг столкнулся с невероятным мужеством, героизмом и самоотверженностью людей на фронте и в тылу. Сегодня мы бесконечно гордимся нашими предками, их подвигом во имя свободы и независимости Родины, спасения мира от нацизма.

Великая Отечественная война обожгла судьбы каждой семьи в России. За страшные 1418 дней войны погибли более 27 миллионов советских людей.

В годы войны воины-якутяне заслужили вечную славу. Двадцать четыре из них удостоены высокого звания Героя Советского Союза, один — Героя России, пять награждены тремя орденами Славы и стали его полными кавалерами. Якутяне прошли огненный путь до Берлина и на стенах и колоннах поверженного Рейхстага оставили свои надписи. 24 июня 1945 года по Красной площади среди участников Парада Победы прошли, чеканя шаг, 14 солдат из Якутии.

За спиной нацистов стояли ресурсы практически всей Европы. Эта экономическая мощь была сокрушена титанической работой в тылу наших женщин, подростков и стариков. В память об их подвиге многие города теперь носят почетное звание «Город трудовой славы». Вся Якутия трудилась под лозунгом «Все для фронта, все для Победы!». За тысячи километров от передовой якутяне добывали золото, слюду, олово, уголь, пушнину, рыбу для страны, собирали средства на строительство танковых колонн, торпедных катеров и самолетов, обеспечивали бесперебойную работу авиатрассы «АЛСИБ». Якутия стала надежным и прочным тылом для сражающейся Родины. Мы гордимся двумя нашими городами трудовой доблести — Якутском и Алданом.

В праздничный день слова особой благодарности мы адресуем бойцам специальной военной операции, внукам и правнукам победителей, которые с честью защищают с оружием в руках нашу Родину. Борьба с фашизмом сплотила всех россиян вокруг нашего национального лидера Владимира Владимировича Путина. 11 самых отважных сынов Якутии удостоены звания Героя Российской Федерации, тысячи награждены высокими государственными наградами.

День Победы для всей нашей страны, для всех её жителей, для каждого из нас — это святой праздник. Особенно в год 80-летия Великой Победы, объявленный Президентом у нас в стране Годом защитника Отечества, а в республике — Годом защитника Родины.

Для нас всех большое счастье, что мы отмечаем в республике День Победы вместе с участниками и ветеранами Великой Отечественной войны. Они — наши истинные герои. Земной вам поклон!

Дорогие якутяне! В день 80-летия Великой Победы, в день нашего триумфа и славы, я желаю вам мира, крепкого здоровья, успехов, добра и счастья.

Вечная слава и память павшим героям! Слава народу-победителю! Слава Великой России!

Айсен Николаев.
Глава Республики Саха (Якутия).

Күндү биир дойдулаахтарбыт, ытыктабыллаах тыыл, үлэ бэтэрээннэрэ, сэрии сылларын огдооболоро, оҕолоро, Хоту көһөрүллүү кыттыылаахтара!

Эһигини улуус салалтатын, дьокутааттар Сэбиэтэрин аатыттан Улуу Кыайы 80 сылынан, Кыайы өрөгөйдөөх күнүнэн итиитик-истинник эбэрдэлиибит!

Бу күн киһи аймах устуруйатыгар саамай улахан хаан тохтуулаах сэриини өрөгөйдөөхтүк түмүктэбит ытык күн быһыытынан биһиги дойдубутугар үйэлэргэ бэлиэтэнэ туруо. Биһиэхэ бу - фашизмы, нацизмы утары уоттаах сэриигэ сырдык тыыннара быстыбыт саллааттары кэриэстээһин, кыргыһы хонуутугар дьоруойдуу охсуспут уонна тыылга бэйэлэрин умнан туран үлэлээбит, сэрии кэнниттэн эйэлээх халлаан анныгар дьоллоох ологу уһансыбыт дьоммутунан киэн туттуу, кинилэргэ үрдүк махтаныы күнэ. Аныгы кэмнэ фашизм, нацизм көрдүгүннээн сытан күөрэйбит кэмигэр, ону суох онгорор туһугар улууспут буюуттара анал байыаннай дьайыыга дойду кэскилин туруулаһан, чиэстээхтик киирсэ сылдьалларынан, Сахабыт сириттэн Арасыйа дьоруойа буолбут буюуттарбыт тугунан да кэмнэмэт хорсун быһыларынан киэн туттабыт, махтанабыт! Биһиги кинилэрдии бииргэбит, тыылтан көмө, өйөбүл убаарабат!

Аҕа дойду сэриитигэр Чурапчыттан 2170 киһи ыгырыллан, 36 саллаат Берлини ылыыга кыт-

тыбыта, 72 офицер саллааттары кимэн киириигэ киллэрбиттэрэ. Фашистары утары сэриигэ эр санааны уонна хорсун быһыыны көрдөрбүт биир дойдулаахтарбыт элбэх бойобуой уордьаннарынан, мэтээллэринэн наҕараадаламмытара. 975 дьоммут сэрии толоонуттан эргиллибэтэхтэрэ... "Чурапчы алдьархайынан" ааттаммыт Аҕа дойду Улуу сэриитин сылларыгар Чурапчы 41 колхозун күүс өтүнэн көһөрүү - биһиги улууспут оспот сырҕан бааһа. Кинилэри кэриэстиибит, саныыбыт, сүгүрүйүбүт!

Хомойуох иһин, билигин биһиги улууспутугар ол уоттаах сэрии биир да кыттыылааҕа хаалбата... Кыайыыны уһансыбыт бука бары дьоммутугар биһиги изэспит - хас биирдии сэрии кыттыылаабын сырдык аатын үйэтити, үлэ фронун бэтэрээннэргэ истинг болҕомтобутун ууруу, кинилэр олохторо нус-хас, дьохун буоларыгар кыһаныы. Аҕа дойду Улуу сэриитин кыттыылаахтара: Сталинград иһин кырыктаах кыргыһыга холооно суох хорсун быһыытынан Норуот Дьоруойун аатын сүкпүт буюун, РСФСР норуот үөрэҕириитин туйгуна Гавриил Дмитриевич Протодьконов 115 сылынан кини сырдык аатыгар Дьокуускай куоракка Кыайы пааркатыгар быһыл норуот күүһүнэн оҕоһуллубут

пааматынныгы арыыйы, Гражданскай, Аҕа дойду сэриилэрин кыттыылааҕа Иван Михайлович Макаров төрөөбүтэ 120 сылын, ССРС култууратын туйгуна, РСФСР уонна САССР култуураларын үтүөлээх үлэһитэ, САССР бэчээтин үтүөлээх үлэһитэ, П.А. Ойуунускай аатынан Судаарыстыбаннай бириэмийэ лауреата Федор Петрович Ефимов 110 сылын, "Аҕа дойду сэриитэ" уордьан II-с иистэһинин, "Кыһыл сулус", "Норуоттар доҕордоһуулар" уордьаннар кавалердара, РСФСР норуот үөрэҕириитин туйгуна, СӨ култууратын үтүөлээх үлэһитэ Гавриил Дмитриевич Ефимов-Аратаа 105 сылын бэлиэтиирбит ону туоһулуур.

Ийэ дойдуга ытык изэстэрин чиэстээхтик толорбут дьоммут килбиэннээх ааттарын үйэтити, кинилэр бойобуой суолларын сырдатты, үүнэр сүһүөх ыччаппытыгар Аҕа дойдуга ытыктабылы, бэриниилээх буолууну ингэриэ-бэр эрэлбит улахан.

Буюуттар ааттара умнуллубат-үйэлэргэ тыыннаах!

Улуу Кыайы 80 сылынан, Кыайы бырааһынныгынан, күндү доҕоттор!

Степан Саргыдаев,
улуус баһылыга
Яков Оконешников,
улуус дьокутааттарын Сэбиэтин
бэрэссэдэстэлэ.

Ытыктабыллаах үлэ, тыыл бэтэрээннэрэ уонна сэрии сылларын оҕолоро!

Эһигини Улуу Кыайы 80 сылынан "Чурапчы" түмсүү сүбэтин уонна Дьокуускай куоракка олоор чурапчылар ааттарыттан итиитик - истинник эбэрдэлиибит!

Улуу Кыайыны уһансыбыт албан ааттаах буюуннарбытын уонна тыыл бэтэрээннэрин истинник эбэрдэлээн туран, барҕа махталбытын тиэрдэбит. Эһиги билигин даҕаны дьизэ кэргэннигигэр эрэллээх эркин, бөҕө тирэх буолан, күннээҕи түбүктэри үмүрүтүһэбит. Биһиги саргылаах сарсынныгыбыт туһугар эдэрдии эрчимнээх, уостубат тэтимнээх үлэбитинэн биһиэхэ холобур буолабыт, эһигинэн мэлдьи киэн туттабыт! Биһиги

норуоппут хорсун сэрииниттэрин, тыылга Кыайы туһугар күүрээннээх үлэбэ туруммут, ыар кэмнэри туораабыт аҕа көлүөнэ дьоммутун умнубаппыт, кинилэр үтүө ааттарын үйэтитэргэ дьулуһабыт.

Кэм-кэрдии ааһан, ол удаһыннаах сэрии сыллара ыраатан истэхтэрин аайы, фашизм норуокка аҕалбыт алдьархайын аһыта ааспат-арахпат, сүрэххэ сөҥмүт бааһа оспот.

Эһиги булгуруйбат хорсун санаабыт, инникитин кэскиллээх олоххо эрэлгит кыайыны аҕалыта.

Улуу Кыайыны уһансыбыт аҕа көлүөнэ дьоммут!

Эһиги бэйэбитин харыс-

таммакка, биһиги эйэлээх олохпут туһугар, хорсун быһыыгытынан, сыралаах үлэбитинэн тугунан да кэмнэмэт дьохун кылааккытын киллэрсибиккитин үйэлэр тухары умнубаппыт, кэлэр кэнчээри ычакка истинг махталынан ахтабыт, килбиэннээх ааккытын үйэтитэ-бит.

Эһиэхэ кытаанах доруобуйаны, оҕолоргут, сиэннэргит истинг тапталларыгар бүөбүйдэнэн, кинилэргэ сүбэ-ама буолан, өссө да дьоллоохтук этэнгэ олорун!

Дмитрий Поисеев,
"Чурапчы" түмсүү салайааччыта,
Норуот дьокутаата.

Улуу Кыайы 80 сыла. Маннайгы учууталым

Биһигини Г.Д. Протодьконов 1951 сыллаахха Бахсыга Томтор оскуолатыгар нулевой кылааска үөрэппитэ. Гаврил Дмитриевич оччолортон үскэл, доруобай эдэр киһи этэ.

Ис киирбэх, судургу, көнө майгылааҕа. Хас биирдиибитин олус кыһаллан үөрэтэрэ. Кылаас оҕолоро бары үчүгэйдик ааҕар, суруйар буолбуппут. Учууталбыт үлэтин түмүгүттэн үөрбүтэ, астыммыта быһыылааҕа. Үөрэх дьыла бүтүн иннинэ от-мас көөрүүтэ хонууга илдьэ сылдыбыта. Онно кини тоҕо эрэ байыаннай форматтын кэппит, орденнарын, медалларын ии-

лиммит этэ, плащ палаткатын кыбына сылдыра.

Учууталбыт күп-күөх хонууга палаткатын тэлгэппитэ. Биһигини ыкса олурдутаалабыта, сорохпут кини кэпсээнин сытан эрэ истибиппит. «Оҕолоор, сатаан суруйар, ааҕар үөрэхтээх дьон буоллугут. Дьэ, кыһыны быһа сордонон биэрдэбит. Мин эһиэхэ сырдыкка, үөрэххэ далаһа бырахтым, кытаатан үөрэниҥ. Сэриигэ сылдьан элбэх эрэйи, сору-муну, өлүүнү-сүтүүнү көрбүт буоламмын, нервэм мөлтөөбүт. Эһигини үөрэтэрбэр билбэтэххитинэ, сороҕор кыайан туттуммакка кыһылар буолааччыбын. Ити барыта сэрии содула. Оҕолорум эрэ буолларгыт ону бука

дизен санаагытыгар тутта сылдыымаарын...» - диэбитэ уонна хайдах эрэ хараастан, бобулан ылбыта. Кини үөһэ-аллараа тыһынаталаабыта уонна уоскуйан баран: «Мин эһиэхэ бүгүн сэриигэ сылдыбыт түгүннэрбиттэн кэпсээри аҕалым. Оҕолоор сэрии дизен баар улахан алдьархай өлүү-сүтүү. Сэрии туһунан киһи ол иһин саныан баҕарбат, умна сатыгыт. Ол эрэри эһигини сэрии дизен тутун дьын-чахчы сылдыбыт киһиттэн иһиттэххитинэ табыллар. Эһиги олоххут сэриитэ суох ыраас күннээх, дьоллоох буолуохтун», - диэн салгыы эппитэ. Ити кэнниттэн бэрт уһуннук сэриигэ көрсүбүт түгүннэрин, хайдах бэйэ-

тин бойобуой доҕотторун өлөр-өлүүттэн быһһаталаабытын... - элбэҕи кэпсээбитэ.

Протодьконовтар былыргылы быр-бааччы туттан олоор, сүөһүлээх-астаах, үлэһит ыаллар этилэр. Кэргэнэ Парасковья Алексеевна фельдшердира, наһаа үтүө майгылаах, сахатыйбыт нуучча дьахтара этэ. Мин киниэхэ эмиэ элбэхтик эмтэммитим. Сайын ардыгар киниэхэ доҕор буолан сайылыктары, фермалары кэрийсэ акка мэнэстэн барсар этим. Ити кэмнэ Протодьконовтар хас да кыра оҕолоохторо, эдьийдэрэ Меланья, убайдара тыла суох Лев дизен сүрдээх үлэһит оҕонньор бааллара.

Маннайгы учууталбын

Гаврил Дмитриевичи ханна да сырыттаһына, сүрэхпэр-бырбар мэлдьи чугастык саныыбын. Кини далаһа уурбут суолунан орто үрдүк үөрэҕэ бүтэрэн, рентгенолог-врач идэтин баһылаан, күн бүгүннээһингэ дизери төрөөбүт-үөскээбит улууспар үлэлиибин.

Аҕа дойду сэриитин уоттаах толоонун хорсун-хоодуот буюйунун, албан аатырбыт артиллерист Г.Д. Протодьконовы бу күн бука бары ахтан-санаан ааһабыт.

Егор Макаров,
«Саҥа олох» хаһыат
архыбыттан

Хаһыат саһарбыт сирэйдэрин ары

Улуу Кыайыы 80 сылыгар. Аҕа дойду дьоруойдарын хорсун быһыылара үйэлэргэ өлбөөдүйбэтин!

«Социализм суола», кэнни-ки «Саҥа олох» хаһыат баһаларыгар 80 сыл устата Аан дойдуну атыахтаах уу курдук аймаабыт Аҕа дойдуну көмүскүүр Улуу сэриигэ кыайыыны уһансыбыт бэтэрээннэрбит туһунан үгүс ыстатыйалар, дьоруойдар бэйэлэрин ахтыылара элбэхтик сырдатыллан кэллэр.

Бу ахтыылартан киһи үгүһү билиэн сөп: кинилэр сэриигэ хантан аттамыттарын, хайдах сылдыбыттарын, тугу саныыларын, кыһалчаларын, хайдахтуох буолбутун. Улуу Кыайы күнүн көрсө хаһыаппыт бүгүнгү нүөмэригэр сорох суруктары таһаарыт.

Икки сылтан ордук куруутун фронт инники кирбиитигэр баарбын. Күн айы өстөөх күүстээх утарсытын булгуруттан туран иннибит диэки барабыт. Рига куораты босхолоонун иһин кыргыһыга өстөөх биір самолетун суулардым. Наһараадаҕа киллэрилинним. Мин өлбүт убайым иһин немецтэр ыраахханык төлүүлэр.

Н.Ф. Дьяконов.

«Социализм суола» 1945 сыл олунньу 23 күнэ.

Мин Кыһыл Армияҕа 1941 сыл, балаҕан ыйын 3 күнүгэр ынгырыллыбытым. Брянскай фронтта сылдьан төгүрүктээһингэ түбэһэн бараммыт, тоҕо көтөн тахсыбыппыт. Сталинградка биһиги дивизиябыт биэс ый устата тохтоло суох сэриилэспитэ, хардыыны да чугуйбатаҕа, кэнники кимэн кириигэ кыттыбыта. Мин 45 мм пушкаҕа наводчыгынан сулуспалыбын, сержант званиелаахпын, «Хорсунун иһин» медалынан, «Туйгун артиллерист» значогунаан наһараадаланым.

Сталинградка өстөөх урусхаллааһын кэнниттэн, кулун тутар 5 күнүгэр, правительство биһиги дивизиябытын Кыһыл Знамянан наһараадалаата уонна гвардейскай ааты иҥэрдэ. Мин, саха ыччата, онон киэн туттабын. Дивизия бу үөрүүнү бырааһынныктааһыныгар сулуспалыыр полкам аатыттан тыл этэрбэр соруудах-

таабытара. Этэн бүппүппэр дивизия полит-үлэһитэ «Туругурдун, элбэх национальностоох Советскай Союз!» диэн хаһытаан өйөөбүтэ.

Мин ЫБСЛКС чилиэнэ этим. Алтынньы 7 күнүгэр, суостаах кыргыһы буола турдаҕына, партия чилиэнигэр кандидатынан ылбыттар. Оттон 1943 сыл кулун тутар 23 күнүгэр партия чилиэнинэн үүннүрдүлэр.

Армияҕа ынгырыллыбытым кэннэ аҕам, кэргэним, тастың балтым уонна күтүөтүм өлбүттэр. Онон бөкчөгөр ийэбин кытта тыла суох быраатым эрэ хаалбыттар. Ол бырааппыттан сельсовет нолуогу тутар эбит. Эһигиттэн мин итинник балаһыанньабар көмөлөһөргүттүгэр көрдөһөбүн.

Иккис көрдөһүүм: ийэм икки сыл устата биірде да сүрүйбата. Тоҕо сүрүйбатын билиэхпин баҕарабын.

Гаврил Протодаконов ССКП обкомугар сүрүйбүт суруга.

«Саҥа олох» 1975 сыл кулун тутар 29 күнэ.

Мин снайпердыыр кэммэр саамай бүтэһик түмүгүнэн 116 фашист саллааттара уонна офицердара мин счеппар сүрүлбүттара. 1943 сыл сааһыгар полк знамя ылбыта, онно мин знаменосец буолбутум, ол күнтэн снайпердыыр идэбиттэн уурайбытым.

Г.К. Федоров

«Саҥа олох» 1995 сыл муус устар 18 күнэ.

Дьокуускайга педрабфак иккис курсун бүтэрэн, 1942 сыл бэс ыйыгар куорат военкомунан армияҕа ынгырыллан барбытым. Өлүөнэни «Пропагандист» борохуотунан өксөйбүппүт. Бастаан, Челябинскай куоракка ыйтан ордук кэмгэ үөрөппүттэрэ. Онтон Камышин куорат таһынан Волганы туораан Сталинград диэки барбыппыт. Өрүскэ умайбыт борохуоттар турбалара эрэ көстө сыталларын көрүүххэ олус куһаҕана. Биір түүн харананан туһанан, киллэм истиэккэ окуопа хастаран сытыарбыттар. Манна сахалары тус-туһунан араартаабыттар. Арай мин Афанасий Федоровтыын көрдөһөм-

мүт биіргэ түбэспиппит. Кини сэрии иннинэ Верховнай суукка үлэлэбигин туһунан кэпсиірэ. Сарсыарда сырдаабытын кэннэ көрбүппүт окуопаларбыт тулалара өлбүт саллааттарынан туолбут этэ. Отделениебыт сарсыардаагы аһылыгын аҕалтара, биһиги иккени ыттылар. Киһим онтон эргиллибэтэҕэ, окуопалар быыстарынан нейтральной зонаҕа киірін хаалбыт быһыылааҕа. Немецтэр диэкиттэн «Өндөрөөй, Өндөрөөй!» диэн хаһыы иһиллибитэ. Онтон автомат тыаһа татыгыраабытын эрэ истэн хаалбытын. Ити кэнниттэн үс сыл сулуспалаабытым да, биір даҕаны саханы көрсүбэтэҕим.

Ити окуопаларбытыгар уонча хонукка сыппыппыт, немецтэр да, биһиги да атаакаҕа турбатахпыт. Ол үрдүнэн дьоммут аҕаара өлбүт этэ. Туох даҕаны хаххата суох буолан, окуопаттан быктаргын эрэ өлөрөллөрө, эбэтэр бааһырдаллара. Биір күн биһигини атын туһаайыынан атаакаҕа киллэрбиттэрэ. Онно мизэх ротнай миномет диэни итэҕэйбиттэрэ. Кыбынан баран сүүрэ сылдьан ытыалаан чоһурҕатарбыт да, соччо астыммат этибит. Итиннэ бааһырбытым, Онон Горькай куорат таһыгар госпитальга эмтэммитим. Ити атырдьах уонна балаҕан ыйдарыгар этэ. 395-с стрелковой полкаҕа стрелок - минометчигынан бастагы бойобуой сүрэхтэнибин барбытым. Сталинградка немецтэр күүскэ буомбалыыллара, ыраахтан көрдөххө, хара буруо эрэ хоройон олороро. Октябрь бырааһынныгынан саҕана госпитальтан тахсыбытым уонна Москванан арҕаа түһэрбиттэрэ. Онно 5-с гвардейскай танковой армияҕа түбэспитим. От ыйын 5 күнүгэр немецтэр Курскай тоҕойунан кимэн киіриини саҕалаабыттар. Ити күн биһиэхэ миитин онорбуттара. Онно 5 гвардейскай танковой армия командующайа, генерал-лейтенант Ротмистров, партия КК бэрэстэбиитэлэ Мехлис уо.д.а кыттыыны ылбыттар. Ити киэхэ инники кирбиігэ киірибиппит уонна нөнүө сарсыардатыгар кырыктаах өстөөхү утары сэриігэ туруорбуттара. Биһиги армиябыт модун күүстээх охсуулаах подразделениенан аабыллара, саллааттар үксүлэрэ коммунистар, комсомолецтар этилэр.

Биірде немец-

тэргэ олох ыкса киірін хаалбыт этибит уонна кинилэр хас даҕаны уоту аһар точкаларын урусхаллааһынҥа кыттыыны ылбытым иһин «Хорсунун иһин» медалынан наһараадаламмытым. Партия чилиэнигэр кандидатынан ылыллыбытым. Сотору инники кирбиігэ сылдьан буомбалааһынҥа түбэһэн ыраахханык бааһырбытым уонна Нижнэй-Тагил куоракка уһуннук эмтэммитим. Онтон үтүөрэн 1944 сыл саҕаланыытыгар Белорусскай фронтта 835-с стрелковой полкаҕа түбэһэн сулуспалаабытым итиэнэ Мозыр куорат чугаһыгар эмиз ыраахханык бааһырбытым. Серпухов куоракка эмтэнэн бараммын дойдубар эргилибитим.

А.Г. Турантаев.

«Саҥа олох» 1995 сыл бям ыйын 11 күнэ.

Таптыыр доҕорум Акулина Николаевна. Аан маннай мин ааппыттан привет!

Мин арҕааны границаҕа Москваттан 16 көс гитлер границатын диэки айаннаан сатыы иһэбит. Алта төгүл сэриігэ сырыттым, фронтта 1,5 ый буолуо. у.Б.: олодум. Билигин сэрии туохтан да олус суостгаах, күүстээх, киһи санаата наставыаньата мөлтүүр. Киһи өлүүтэ, арааньа буолуута хойуу. Дьэ мин соҕотодун нууччалары кытта сылдыабын, нууччалыы билбэт буолан үтүргэнгэ сылдыллар. Если арааньа буолар буоллаххына таах быраҕан кэбиһиниһилэр. Сатыы хайыһарынан айаннааһын буолар. Хаар киһи ахтатыгар диэри, киэн сир буолан салгына күүстээх, таңас киһи элбэҕинэн сөп телогрейка ыстаан, ас баар бириэмэтигэр баар, суох бириэмэтигэр олох суох. : сэрии бириэмэтигэр.

Ньизмэстэр гитлер саллааттара олус хойуу онтон кыһыл аармыйа оннооҕор хойуу. Дьэ эһиги хайдах кыстаан ээр буоллугут, ханна. Аны 2 сылынан тыыннаах сырыттаһына эргийэбин. Тыыннаах эргийэр биллибэт. Сэрии олус күүстээх, быраһаай.

Н.Л. Местников.

06.02.1942 сыл

«Саҥа олох» 2010 сыл муус устар 29 күнэ.

Мин Аҕа дойду сэриітэ буоларын кытары, от ыйын 3 күнүгэр бэбизекэ тутан барбытым. Чурапчыттан саамай маннайгы хомуурга Мэлдэхситтэн сүрдээх элбэх буолан барбыппыт: Ходуловтар, Сотниковтар, Гоголев Федор, Мугудайтан Гоголев Василий Анд-

реевич, Оконешников, Пестерев Егор Васильевич-1, Марков Александр Иванович, Кузьмин Александр Иннокентьевич. Онтон Монголияҕа үһүө буолан тийбиппит: Васильев Прокопий Прокопьевич, Платонов Илья Николаевич. Онон оборонительнай үлэлэргэ сылтан ордук сылдыбыппыт. Кулун тутар ыйга Арҕаа фронтта Смоленскай куорат таһыгар оборонаҕа сыппытым. Өстөөхү кытта олох чугас көрсүһэн, санабыт иһиллэ сытар сиригэр утары ытыалаһа сытан, өттүгүм унуоһун алдыаттаран, бааһыран, Кемеровоҕа госпитальга алта ыйга тийэ эмтэммитим. Сэрии уотугар урут сылдьан, буорах сытын сыллаабыт киһи буолан, бэйэм чааспар хас даҕаны эдэр саллааттары собуоттан саҕа кэлбит нууччалары, чуваштары, казахтары хамаандаалаан этэнгэ тирирпитим.

Онон күһүн тийбиппит. Оччотооһу кэмгэ улахан кимэн киіриин кэмэ этэ. Онон үс эрэ күн сылдьан баран, бууппар эчэйи ылан, госпитальга сыппытым. Бу кэмгэ наар дэриэбинэлэри ылбыппыт. Билигин өйдүүрбэр Кудревачка диэн дэриэбинэ баара о.д.а. Бу дэриэбинэлэри ылыыга күнүһүн биһиги ыларбыт, түүнүн ньизмэстэр ылаллара, онон улахан сыраалаах, элбэх хаан тохтуулаах охсуһуулар буолбуттара. Кэлин танкалар, самолеттар кыттан, артиллерия улаханньык үлэлээн, тигээр фашистар күүстэрин самнаран, иннибит диэки барбыппыт. Ахсынньы ыйга Великие Луки куорат госпитальгар кэлэн эмтэнэбин. Элбэх этээс-тээх суулаары турар дьизэ саалгы эмтэнэн үтүөрэн, үһүстэн эмиз бэйэм чааспар тийбитим.

Витебскэй куораты штурмалаан ылар сэриігэ кыттыбытым. Алта күн сылдьан, тохсунньу 9 күнүгэр үһүс арааньабын уҥа илиибэр уонна түөспэр осколочнай арааньа ылбытым. Онтон билигин даҕаны бытархай оскуолактар уҥа өттүбэр, тыҥабар снимокка көрдөххө бааллар. Онтон Ивановскай куоракка госпитальга тохсунньу ыйтан алта ый сытан эмтэнэн баран, от ыйын 5-гэр Дьокуускайга төннөн кэлбитим.

Д.Я. Аммосов.

«Саҥа олох» 2015 сыл муус устар 25 күнэ.

Убайбыт Николай лесничэйдии сылдьан, 1941 сыл балаҕан ыйыгар сэриігэ утаарыллыбыта. Ити сыл ахсынньытыгар Калининскай уобалас сиригэр Ийэ дойдутун көмүскүүр ыткы сэрии толоонугар сырдык тыһа быстыбыта. Кини баара-суоҕа 23 саастааҕа.

дахха...

Хоппожо хараллыбыт хаһыат

Аҕа дойду Улуу сэриитин кыттылааҕа П.Т. Карсанаев хоппотуттан историяны кэрэхэлиир хаһыат көһүннэ.

Хоппо түгэбиттэн көстүбүт саһарбыт хаһыат тугу кэпсиинин Улуу Кыайы 80 сылын чэрчитинэн, урукку Сэбиэскэй бэчээт күнүгэр сөп түбэһиннэрэн кэпсииргэ сананым. Ол курдук, Чурапчыга интерниээт-оскуола томторугар ыал буолан олоҕорбут эдьиийим, Хоту көһөрүллүү кыттылааҕа, педагогическай үлэ бэтэрээнэ Мария Егоровна Карсанаева, күтүөтүм, Аҕа дойду Улуу сэриитин бэтэрээнэ, РФ, СӨ худуоһунньуктарын сойууһун чилиэнэ Петр Терентьевич Карсанаев хопполоруттан көстүбүт "Красно-армейская газета (из части не выносить)" диэн суруктаах 1945 сыллаахха ыам ыйын 9 күнүгэр, сэрэдэ-дэ тахсыбыт 51 нүөмэрдээх саһарбыт хаһыат хараллан сыппыт.

Оччолорго бу хаһыат ис хоһооно саллааттарга харах уулаах төһөлөөх үөрүүнү аҕалыта буолуой?!

Сидьин фашист Сэбиэскэй Сойууһу сир үрдүттэн имири эһэр санаалаах кыа хаан тохтуулаах сэриитэ Германия Берлин куоратынан түмүктэнэн, өстөөх биһиги туллубат модьу күүспүтүн уйбакка, Германия сэбиллэниилээх күүһэ биир тыла суох капитуляцияны биллэрбитэ. Бу хаһыакка икки өттүттэн илии баттааһыннаах, үс өттүттэн туоһу илии баттааһыннаах Байыаннай капитуляция актата бэчээттэммит.

Итини таһынан, 1945 сыллаахха, ыам ыйын 8 күнүгэр Сэбиэскэй сойуус Үрдүкү Сэбиэтин бэрэссэдээтэлэ Михаил Калинин уонна Үрдүкү Сэбиэт президиумун сэкирэтээрэ А. Горкин илии баттааһыннаах Сэбиэскэй Сойуус Үрдүкү

Сэбиэтин президиума ыам ыйын 9 күнүгэр Кыайы күнүнэн бигэргэтиллибитин туһунан ыйааҕа тахсыбыт.

Күтүөтүм Петр Терентьевич бу Улуу Кыайыны Сталины кытта ыкса ситимниирэ. Кинини үрдүктүк тутарын, сыаналыырын, сүгүрүйэрин Петр Терентьевич уоттаах харахтара кэпсииллэрэ, үтүө тылынан ахтан ааһар кэпсээннэрэ туоһулуулара. "Сталин баар буолан кыайбыппыт" – диэн үгүстүк этэрин истэрибит. Махталын биллэрэн, Сталин мэтириэтин холустаҕа түһэрбитэ.

"За Сталина, За Родину!" диэн бойобуой ынырыынан биһиги байыастарбыт хайдахтаах да бэйэлээх кимэн кириингэ кэннилэринэн кэхтибэтэхтэрэ.

Бу Кыайыны биллэрбит хаһыат үөрүү, дьол илдьитэ буолан төһөлөөх элбэх илииттэн илиигэ бэриллибитэ буолуой? Ол оннук 80 сыл устата көмүс курдук тутуллан, күн бүгүнгэ диэри хараллан кэллэҕэ.

Биһиги эйэлээх олохпутун уһансыбыт үтүөкэн дьоммутун – сэрии кыттылаахтарын, хоту көһөрүллүү, үлэ, тыыл бэтэрээннэрин сырдык ааттарын өрүү үрдүктүк тутан, кинилэр тустарынан кэлэр кэнчээри ыччаппытыгар тиэрдэр ытык аналлаахпыт. Онон биһиги, кинилэри кытта алтыспыт, кинилэр кэпсээннэрин истибит дьон, ытык көлүөнэ дьоммут уоттаах сэрии сылларыгар тугунан да кэмнэммэт хорсун холобурдарын, ыар дьылбаларын, оччотоогу история чаччыларын ыччаттарбытыгар тиэрдэ, үйэтигэ туруоһун, киэн туттуоһун, кинилэр сырдык ааттарыгар сүгүрүйүөбүн, үүнэр көлүөнэҕэ төрөөбүт дойдуга тапталы кыра саастарыттан ингэриэбин!

Клара Кузьмина - Уус кыһа

Кыайыыны уһансыбыттара

Биһиги ийэбит Анна Егоровна Башарина (Картузова) 1922 сыллаахха ахсынны 26 күнүгэр Чурапчы оройуонун Болтоҕо нэһилиэгэр колхуостаах дьыа кэргэнигэр бастагы оҕонор күн сирин көрбүтэ.

1941сыл бэс ыйыгар «Стаханов» колхуоска үлэли сырыттаһына, Аан дойду Улуу сэриитэ саҕаланар. От ыйыгар комсомол райкомун ынгырытынан МТС тырахтарыстары бэлэмниир куурустарыгар колхуостартан кирибит отучча кыһы кытта биир ый устата түргэтэтиллибит бырагырааманан үөрэнэн, ЧТЗ тырахтары ыытар права ылан, «Кыһыл

Сизмэ» колхуоска атырдыах ыйыттан фронга ынгырыллыбыт эр дьону солбуйан, күүрээниэх үлэтин саҕалыыр.

Сэрии сылларыгар элбэх кыргыттар тимир көлө тэһинин туппуттара. Кинилэр ортолоругар бааллара сэрии ыар сылларын дьүүгэлэрэ: М.Наумова, О.Посельская, Е.Лазарева, Ф.Соловьева, С.Карпова, Е.Абрамова уо.д.а.

Кыргыттар сир тонур диэри отууга олорон, саас бурдук ыһытыгар, сайынын сир оноруутугар, күһүн хадьымалы көтөбүүгэ, бурдук үүнүүтүн хомууругар, сири паардааһынга, молотилканан бурдук астааһыныгар үлэлииллэрэ. Күүстээх санаанан салайтаран, кыһынын мас таһытыгар бэриллибит былааннарын аһара толорон, тыылга кыайыны уһансыбыттара.

Иван Павлов 1975 сыллаахха ыам ыйын 9 күнүгэр "Саҥа олох" хаһыакка таһаарбыт «Хаһыат саһарбыт страницаларыттан» диэн ыстатыйатыгар бу курдук суруйбут: «"Социализм суола" хаһыат сэрии сылларынааҕы страницалара оройуон үлэһит дьыно биэрбит тылларын чиэстээхтик толорбуттарын туһунан бэрт үгүһү кэпсииллэр. 1942 сыл, трактористкалар А.Картузова, О.Посельская, комбайнерка Ф.Соловьева кыайылаах үлэлэринэн-хамнастарынан киэнник сурабыраллар». К.К.Пермяков «Саҥа Олох» 1985 сыл, ыам ыйын 1 күнүнээҕи хаһыатыгар тырахтарыс кыргыттар кыайылаах үлэлэрин туһунан бу курдук суруйар: "Эдэр трактористкалартан үрдүк көрдөрүүлэри Анна Егоровна Картузова (билигин Башарина) ситгиспитэ. 1944 сыллааҕы былаанын 143,8 бырыһыан толорбут, 544 литр уматыгы кэмчилээбит. Кини уонна С.Н.Карпова ити сыл тыа хаһаайысты-

18 сааспын туолаат, мин эмиэ Аҕа дойду сэриитин фронугар барар чиэстэммитим. Чурапчы педагогическай училищетын бүтэрэн, учуутал идэтин ылар ыра санаам соннук быһыллыбыта.

15-с армия штабын харабыллыгыр полевой управление 20-с туспа ротатын танкалары утары охсуһар батареятын расчетугар, фронга сэрии араас сэбин таһар 356-с аналлаах чааска, 6-с гвардейскай танковай армия 14-с мотоциклетнэй разведкалыыр батальонун, таанкалары утары охсуһар батареятын расчетугар рядовой саллаатынан сулуспалаабытым. Онон немецкай фашистары урусхаллааһынга уонна Япония милитаристарын үлтүрүтүүгэ, Кыһыл Армия кэккэтигэр ынгырыллан, төрөөбүт дойдубар ытык изспин биир саастылаахтарбын кытта этэнгэ чиэстээхтик толорбутум дии саныбын.

П.А. Седалищев.
"Саҥа олох" 2015 сыл
муус устар 25 күнэ.

1943 сыл ыам ыйыгар Сэбиэскэй Армияҕа ынгырыллыбытым. Забайкальскай фронга 210-с дивизия 892-с полкатын састаабыгар кыргыспытым. Сэриини Маньчжурия станцияттан, Чан-Чун куоракка түмүктээбитим. Бу япон утары сэриигэ улахан утарсыны көрсүбүппүт. Аргун пограничнай өрүһү туорааһынга, Хайлар куораты ылыыга үс хонуктан ордук тохтоло суох кыргыспыппыт уонна Улахан Хинган, Лубэй, Цицикар, Харбин, Шэньян, Чан-Чун куораттары босхолоһунна.

Японецтар куруубай хааннаах, сидьин майгылаах, олус кырыктаах өстөөхтөр этилэр. Түбэспит саллааттары, эпписиэрдэри на-каастаан өлөртүүлэрэ.

Кыайы кэнниттэн 1946 сыл бэс ыйыгар диэри биһиги дивизия-бытын Чан-Чун куоракка гарнизонунан хаалларбыттара. 1946 сыл бэс ыйыгар Читинскэй уобаласка төттөрү аҕалбыттара, онно дойдубар кэлиэхпэр диэри танковай чааска сулуспалаабытым.

А.Д. Каженин.
"Саҥа олох" 2015 сыл
муус устар 25 күнэ.

батын оройуоннааҕы быыстапкытыгар кыттыбыттар.Тракторист-комбайнер Евдокия Федоровна Абрамова, трактористкалар Марфа Семеновна Наумова, Елена Ивановна Сивцева, шофер Ольга Петровна Посельская уо.д.а. идэлэрин баһылаабыт кыһамнылаах үлэһиттэринэн биллэллэрэ».

Дьүүгэлиилэр эйэлээх олоххо сибээстэрин быспатахтара – дөрүн-дөрүн көрсүһэллэрэ. Ас-танас кэмчи буолан аччыктыылларын, тонголорун билим-мэккэ, түүннэри-күнүстэри сынньам-макка үлэлээн, уулара дэлби кэлэн, тыраахтардарын туора-маары ытталларын, тыраахтардарын чааһа алдьаннаһына, куулга уган, үксүгэр хас да көһү сатыы айаннаан, МТС мастарыскайыгар оностон төннөллөрүн, кыһынын мас тизийиитигэр дэлби тонгон илиилэрэ бөбүөрэ тонорун, тиистэрэ лап-лаһыгырас гына тыаһаан, сатаан да саҥарбат буоларын, уопуттаах солбуйса сылдьан үлэлиир тырахтарыстар көмөлөрүнэн кыайы туһа диэн, санаа күүһүнэн тулуйбуттарын ахталлара, эйэлээх олох түбүктэрин кэпсэтэллэрэ.

Ийэм А.Е. Башарина кэлин комбайнер идэтин баһылаан, тырахтарыс-комбайнер быһытынан сэрии кэмгэр эмсэҕэлээбит норуот хаһаайыстыбатын чөлүгэр түһэриигэ 1952 сыллаахха диэри, күүһүн-күдэҕин ууран, үлэ үөһүгэр сылдыбыта. Барыта 11сыл устата механизатор сыралаах үлэтигэр эр дьонтон итэҕэһэ суох хотуулаахтык, таһаарылаахтык үлэлээбитэ.

Кыһа Светлана Башарина,
үлэ, спорт бэтэрээнэ.

Айар аргыс. Ким да умнуллубат, туох да умнуллубат

УОТ ТӨЛӨН БУОЛБУТТАР

Өстөөхтүүн кырыктаах
кыргыһыы,
Сир ийэ ньиригээр, кытыастар,
Ынырык будулбан быыһыгар
Умайар уот төлөн буолбуттар.
Сураба суох сүппүт
саллааттар,
Ханнык да кэмнэргэ сүппэттэр,
Өрөгөй күннэргэ өрүүтүн
Ааттара ааттана туруохтун!
Кэтэһэ хааллылар алаастар
Кэлиэхчэ кэлбэттэр кинилэр,
Суугунуу күүтэллэр хатыннар
Айаммыт аартыгын төрдүгэр.
Хаан уруу дьоннорун туһугар
Тыыннарын бу толук
уурбуттар,
Үйэ саас эһиги тыыннааххыт
Бар дьонугут сүрбээр
кууруутун!

Василий Пермяков -
ТАТЫАНА уола Баһылай.

КЫАЙЫ КҮНЭ

Үүнэ бүгүн Кыайы күнэ -
Блам ыйын тохсус күнэ!
Дохсун "Ураа" хаһыанан
Ньиргиһэллэр болуоссаттар.
Бүгүн Ахты, Сэһэн күнэ!
Бүгүн Кыайы өрөгөйө!
Буйун дьонго, бэтэрээнгэ-
Туһуланар уруй-айхал!
Ахтан-санаан ааһыабын:
Абаларбыт, эһэлэрбит -
Буудья, буорах аннынан
Бойобуой сырыыларын.
Куораттары босхолоон
Кимэн кирибит киирсиилэрин,
Эйэ, көгүл туһугар
Кыһыл былаах кыыспытын.
Аба дойдун сэрэитигэр
Ууну-уоту ортотунан
Сындааһыннаах сырыылар -
Сэһэн буолан хаалыахтын!

Наталья Сергеева-Аана Кыһыа

ХАҢАҢ ДА БУОЛБАТЫН СЭРИИ!

Улуу Кыайы күнэ
өлбөөдүйбэт,
Үйэттэн үйэбэ бэлиэтэниэ.
Сор суоллаах эрэй
энгээрдэспит.
Сүтүк ыарынан кыайыны
ыллаба.
Сэрии содула өйгө хааллаба,
Сүппэт өйдөбүл буоллаба,
Ыччаты иитиигэ дьоһун үөрэх.
Бэриниилээх буолууга
ыгырар олох.
Көлүөнэ утума салбанар
ыччакка
Хас биирдии бэйэбит умнубат,
Ол ааспыт сыллары аахтаах,
Бүтүүн үөрүүбүт бииргэ
түмпүүт.
Кыым кытыаста күөдүүдүн,
Умнуллубат саллаат

сулуһугар.
Нөрүйүөх тустаахпыт өйдөөн
ааһан,
Ол кэм ыар дьылбатыгар.
Хаһан да буолбатын сэрии!
Дьоллоох олохпут салбана
туруохтун,
Кэнгир кэскилбит инники
олоһо
Кыайы туһун үйэлэргэ
умнубатын!

Иннокентий Алексеев.

ВЕЧНЫЕ ВОЙНЫ

Опять вдалеке уходят колонны,
Опять запылён штык.
И снова в полях зелёных
Кровавый расцвет дым.
Века проходят чередой,
Но эхо не смолкло грома.
Опять над людской бедой
Кружат чёрные знамёна.
Кто прав, кто виноват —
Услышит ли небо стоны?
Мы строим и снова подряд
Теряем в веках батальоны.
И если спросит кто-то:
«Когда же закончится бой?»
Молчи — нет ответа,
Война — это вечный строй.

Айал Оконешиников-Аан Айаал

СҮРЭХТЭН ААСПАТТАР

Уот кураан, сут сыллар,
көһөрүү...
Ол этэ ыар кэмнэр.
Ийэ дойдубут үрдүнэн
Этинг тыаһа эппитини,
Халлаанга хара
былыттарынан
Халбаһалы бүрүйбүтэрэ.
Чурапчым дьоно-сэргэтэ
Күүс өтүнэн көһөрүүгэ
барбытара.

Чурапчым хатыннаах чаранга
Ытыы-сонгуу хаалбыта,
Ол этэ - сүрэхтэн ааспат
Ыар кэмнэр ахтылганнара.
Оо, төрөөбүт дойдубар
Төннөр күннээх эбиппин,
Түүлбэр көрбүт күндү дойдум,
Тобус томтордоох Чурапчым,
дорообо!
Алааһым хатыннара миигин,
Набыл-намчы лабааларынан
Сып-сылаастык куустулар,
Ахтыспытты айманнылар,
долгуйдулар.
Үүнэр ыччаттарга өйдөтөр -
Биһиги ытык иэспит буолар.
Туругурдун, Улуу кыайы күнэ!
Ураа! Ураа! Ураа!

Тиит кыһыа Маайыс.

УОЛАТТАР - ХОТӨЙДӨР

Уолаттар-хотөйдөр,
Сэриигэ бараллар,
Дойдубут туһугар
Өстөөхү хотоллор.

Харахтар сытыылар,
Сүрэхтэр итиилэр,
Ийэ Сир туһугар
Биир тэнник тэбэллэр.
Сымнабас ытыстар
Тапталы умнаннар,
Кытаанах тутуунан
Саа сэбин туталлар.
Түөстөрүн хаххалаан,
Харысхал уктаннар,
Биир харыс кэннинэн
Чугуйбат дьоруойдар.
Кэннигэр — кизг дойдун,
Төрөөбүт алааһын,
Чарангын үрдүнэн
Чыычаабын ырыата.
Кэннигэр — ийэкээг
Алгыстыр тойуга,
Кыталык кыысчаанын
Тапталга ырата...
Хара күүс утары
Күүһүрэн турангын,
Хара дьай төбөтүн
Хайыта быһангын,
Өстөөхү өһөрөн,
Көхсүтүн көрдөрөн,
Төннүбүг дойдугар,
Сиэхсити самнанар!
Көмүскүөг эрэлгин,
Оноругун кэскилгин!
Сарданга олоххор
Күлүмнүү тыгыаба!
Өрөгөй Кыайыны
Уһансан кэлэнгин,
Туоһулуур мэтээлинг
Сандаара кыһыаба!

Светлана Андреева-
Маайа сиэнэ.

БИҨИГИ ЭҺЭБИТ МИИТЭЭСКИ

Биһиги эһэбит Миитээски,
Тыһыынча тобус сүүс
сыллаахха
Сыланга төрөөбүтэ,
Кизг-холку майгылааба.
Уон икки оҕолоох ыалга,
Үс уолтан — абалара.
Кыра сааһыттан үлэбэ
Эриллэбит уол этэ.
Бэрэ колхуос таһабаһын
Ааллаах Үүнгэ таһара.
Ол айанга бэйэтин
Кыанар киһи сылдыара.
Түөрт уон икки сыллаахха,
Бэс ыйын бүтүүтүгэр
Аба дойдуну көмүскүү,
Сэриигэ ыгырыллыбыта.
Сыалы таба ытар буолан
Снайпер аатын сүкпүтэ.
Сталинграды босхолоур
Сэрии дьоруойа буолбута.
Ол сэрииттэн сорохтор
Төннөн кэлбэтэхтэрэ.
Дьонум эмиэ ыар сонуннаах,
Бэбизскэни туппуттар.
Сэриилэри тохотуохха,
Ыраас халлааны түстүөххэ.
Аны ким да сүтэрбэтин,
Уруу-аймах киһитин!

Сандаар Күн Сандаара.

КЫАЙЫ ТУҢУГАР

Балаһаным тулатыгар
Суостаах ньиргээр
саайылынна,
Уот холорук тула сүүрдэ,
Ийэ сирбит ынчыктаата.
Тыймыт тыла былтаннаата,
Ардай аһы килбэнгээтэ,
Сыты тумус чангыраата,
Бабырынан сэймэктээтэ.

Саха сириг ньургуннара
Хотой хоһуун уоланнарбыт,
Хабыр дьулаан хапсыһыттан
Кыайан-хотон эргиллээрин!
Дьон эйэни түстээтилэр:
"Барыта - Кыайы туһугар!
Булан-талан ытыаххайын,
Сэп-сэбиргэл эгэлтэтин!
Бары бииргэ хамсаннылар
Сылаас танас тигилиннэ:
Сылдыа, сутуруу, бааччы,
Олооччу, бэргэһэ, сабынньах...
Сэрии хааннаах толоонуттан
Бааһыран төннүбүт саллаат
Дьонун санаатын көтөбөр,
Үлэни иилиир-сабалыыр.
Хаалтыс бааммыт бизнэһиэр
уолчаан

Холкуоһугар суруксуттуур,
Барытын суоттуур, учуоттуур,
Күнү сүптү түбүгүрэр.
Хамсатын соппойо уоппут
Тайах мастаах кырдыаһаһыт
Бастагынан харчы уураат,
Өйүлүлэрин көрөн турда.
Хоргуйууттан үгүс ыалы
Сүүрэн-көтөн өрүһүйбүт,
Байанайдаах төһүү булчут
Күндү түүлээбэ тэлгэтэр.
Көмүс тарбахтаах иистэнньэн
Кээнчэлэри имэрийэр,
Үтүлүгү суулуу тутан,
Ыытар малга куду анньар.
"Иһиттэризм-көмүстэризм,
Таанка, бууска бэрдэ буолан,
Өстөөх үөрүн кизр

кыйдаарын,

Алгыбын!" - диэтэ эмээхсин.
Далбар хотун ыал ийэтэ
Эрин өйдөөн үөһэ тыынар,
Мааныга кэтэр кизгэлин
Сыа-сым курдук аргый уураар.
Оноһоһун тутан кирибит
Мэйии хаата хорсун уолчаан
Ыраах айанныыр

былааннаах,

Хайдах этэрин толкуйдуур.
Оттомноохтук туттан турар.
Кылбаа манан куба кыыс
Куобах истээх үтүлүгүн
Туттараары уочараттыыр.
Көрөбүн бу хартынааба
Норуоппут сирдээх олобун,
Кыайы-өрөгөй туһугар
Хоһуун түбүк оргуйуутун.
Саха мындыр толкуйунан
Кыһыл былаах талимниэбэ,
Биир сомоһо күүс түмүллэн,
Туругурдун, Эйэ! Кыайы!

Александра Бочкарева-
Иннокентьева-Сууралдыама
Куо.

КЫАЙЫ КҮНЭ

Бүгүн - Кыайы күнэ,
Үрүн халлаанга
Үрүмэччи манан
Эйэ холуубун көтүтэ,
Муһунубут болуоссака.
Астыбыт баттахтаах
Абам саастаахтар
Саныылар ол кэмнэрин
Санныйар санаанан.
Эргиллэбэтин, ол кэмнэр,
Эйэлээх олох чэчирээтин.
Эдэр көлүөнэбит билбэтин,
Энчирээбэтин,
көлүөнэбит.
Эбэм кэтэһэрэ уолчаанын
Эрэнэрэ эргиллэ,
кэлиэ диэн.
Эдэркээн доһоро күүтэрэ
Элээнгэ кириэн көрсөөрү.
Кыайыны уһансыбыт
буйунга
Сүгүрүэбит, махтанабыт.

80
ПОБЕДА!

Сирдээби олобу уһансыбыт,
Дьоруой буйунга.
Ыраас халлаан,
Күлүм күммүт
Күүс-уох, эрэл
Күлүм аллайдын.
Уолаттарбыт, эрэллэрбит,
Дойдугут эрэнэр,
Этэнгэ эргиллинг.
Эйэлээх халлаан сыдыайдын!

Евдокия Катакова-Чэлгийэ.

САНАТТЫЛАР

Көттүлэр көгүл иэйиилэр,
Өйдөттүлэр ааспыт кэмнэри.
Билингги быһыны
санаттылар,
Сүрэх тэптэ уйадыа.
Көмүс таммах тобунна,
Суруллубут - суоруллубат.
Өйгө-санааба хаалар,
Кыайы үрдүк чыпчаалыгар.
Доботторун ыгырар туруйа,
Турууктуур сангата аймаата.
Ол ааспыт кэмнэри саната,
Элиэти көтө үрдүбүтүгэр.
Булаттаа, доботторгон туруйа,
Кый үөһэ халлаанга көрдөө.
Үөрдүһүн кэлээрин биһиэхэ,
Айаммыт сүрэби уоскута.
Ийэлэр кэтэһэн туруохпут,
Халлааны көрүөхпүт хантаһа,
Сүрэхпит биир тэнник тэбиэбэ,
Эрэлбит кыымнарын ыспах-
таан.

Елизавета Сивцева-Күндэйэ.

МИН ЭҺЭМ (ырыа)

Бүгүн - Улуу Кыайы күнэ,
Бүгүн - үөрүү-көтүү күнэ,
Хааннаах сэрии бүппүт күнэ,
Дьоллоох олох кэлбит күнэ!
хос ырыата: (икки төгүл)
Мин эһэм,
Мин эһэм -
Хорсун буйун,
Уот сэрии,
Уот сэрии
Биир саллаата,
Өстөөхү өһөрө кыргыспыта,
Кыайы күнүн ажалбыта.
Кини түөһэ уордьан, мэтээл,
Күн уотугар килбэнгээр,
Норуот халыг сүүрүгэр
Тэбис-тэнгэ үктээн ааһар.
Бүгүн - Улуу Кыайы күнэ,
Бүгүн - үөрүү-көтүү күнэ,
Хааннаах сэрии бүппүт күнэ,
Дьоллоох олох кэлбит күнэ!

Римма Корякина-ХОТУУНА.

«Сканворд: тэрийээччи ИП Данилова М.А. «ТААЙ сахалыы сканворд 9» ылылынна. Хаһыат 17 нүөмэригэр тахсыбыт сканворд эппиэттэрэ. **Туруору:** собооччу, ос, оторой, Уххан, Омолой, холло, Охоноон, орто, боччуйуу, оспуоччук, собуор, нуурал, ап, лобуох, Алампа. **Сытыары:** соморсо, тохтобул, солоору, орон, оройо, оруу, бу, чохо-роон, болооччута, уһулуччу, хомуурга, Алсу, баайка, лап, үөн, ук, па.

Прокуратура извещает

Вступают в силу нормы о противодействии формированию просроченной задолженности по заработной плате

Федеральным законом от 08.08.2024 №268-ФЗ внесены изменения в Трудовой кодекс Российской Федерации.

С 01 марта 2025 года глава 21 «Заработная плата» Трудового кодекса РФ дополняется ст. 158.1 «Основные направления противодействия формированию просроченной задолженности по заработной плате в Российской Федерации», которая вводит следующие нормы.

Противодействие формированию просроченной задолженности по заработной плате осуществляется федеральными органами исполнительной власти, органами исполнительной власти субъектов Российской Федерации и органами местного самоуправления с участием государственных внебюджетных фондов, а также профессиональных союзов, их объединений и работодателей, их объединений по следующим направлениям:

1) принятие профилактических мер, направленных на недопущение формирования просроченной задолженности по заработной плате, в том числе выявление и последующее устранение причин и условий, спо-

собствующих ее формированию, мониторинг просроченной задолженности по заработной плате;

2) привлечение работодателей к ответственности за нарушение сроков выплаты заработной платы в порядке, установленном законодательством;

3) содействие реализации мероприятий по погашению просроченной задолженности по заработной плате;

4) проведение разъяснительной работы с участием сторон социального партнерства по вопросам обеспечения трудовых прав работников.

Федеральные органы исполнительной власти, органы исполнительной власти субъектов Российской Федерации и органы местного самоуправления участвуют в противодействии формированию просроченной задолженности по заработной плате в пределах своей компетенции.

В целях обеспечения координации деятельности территориальных органов федеральных органов исполнительной власти, органов исполнительной власти субъектов Российской Федерации, органов местного самоуправления, государственных

внебюджетных фондов, а также профессиональных союзов, их объединений и работодателей, их объединений по противодействию формированию просроченной задолженности по заработной плате в субъектах Российской Федерации высшими исполнительными органами субъектов Российской Федерации формируются межведомственные комиссии субъектов Российской Федерации по противодействию формированию просроченной задолженности по заработной плате.

Межведомственные комиссии не наделяются полномочиями по осуществлению государственного контроля (надзора), муниципального контроля.

Порядок формирования и деятельности таких межведомственных комиссий и порядок принятия ими решений определяются Правительством Российской Федерации с учетом мнения Российской трехсторонней комиссии по регулированию социально-трудовых отношений.

Прокурор Чурапчинского района советник юстиции А.В. Слепцов.

ЕДДС МР "Чурапчинский улус" предупреждает!

В связи с открытием лесопожарного сезона от 01.05.25 года, будьте осторожны и бдительны с огнем во время охотничьего сезона, сезона шашлыков и времяпровождения на природе. В это время категорически запрещается:

- Сельхоз пал;
- Сжигание сухой травы и мусора;
- Готовить шашлык в не санкционированных местах;
- Оставлять окурки в сухом месте.

Уже произошел случай сжигания сухой травы 1 Га на территории Чурапчинского улуса. **БУДЬТЕ ОСТОРОЖНЫ С ОГНЕМ. СОХРАНИМ НАШУ ПРИРОДУ!**

При обнаружении пожара звонить:

- 010 – Пожарная часть
- 020 – МВД
- 41660 – ЕДДС МР «Чурапчинского улуса»
- 41594 – Чурапчинское Лестничество

Эбэрдэлиибит

С.Д.Флегонтов аатынан Хадаар орто оскуолатын дириэктэрин **Петр Петрович Тарасовы**, кэлэктиибэ, бары учууталлары, үөрэнээччилэри, тех.үлэһиттэри Улуу Кыайы 80 сылынан итиитик – истинник эбэрдэлиибит!

Эһиэхэ бабарабын чэгиэн-чэбдик доруобуйаны, үөрэххиттэр, үлэһиттэр үрдүк ситиһиилэри, дьолу – соргуну!

Герой пионер Сима Сергеев балта Нина Николаевна Попова – сэрии сылын оҕото, Чурапчы оройуонун Бочуоттаах бэтэрээнэ.

Дьокуускайга олохтор күндү ытыктыыр учуутал-бытын **Татьяна Константиновна Далбаеваны** Улуу Кыайы 80 сылынан, итиитик – истинник эбэрдэлиибит!

Эһиэхэ бабарабыт тиит мас курдук чиргэл доруобуйаны, кырдьар, ыалдьар диэнни билиммэккэ, оҕолоргор, сиэннэргэр эйэбэс ийэ, эбэ буолан, кинилэр үөрүүлэрин, ситиһиилэрин тэҥнэ үллэстэн, үтүө субэһит буолан, уһуннук, дьоллоохтук үөрэ-көтө олох!

1963 сылга бүтэрбит Диринг орто оскуолатын 8-с выпуһа.

Ытыктабыллаах **Елена Михайловна Иванованы** Улуу Кыайы 80 сылынан, 80 сааскын туолбуккунан, итиитик – истинник эбэрдэлиибит!

Эһиэхэ бабарабын чэгиэн-чэбдик доруобуйаны, кырдьыыга, ыарыыга бэриммэт күүстээх санааны, эдэрдии эрчими, оҕолоргут, сиэннэргит тапталларыгар уйдаран, кинилэр ситиһиилэринэн арчыланан, үтүө субэһит буолан, үөрэ-көтө уһуннук, дьоллоохтук олох!

Эбэрдэни кытта Нина Николаевна Попова – сэрии сылын оҕото, Чурапчы оройуонун Бочуоттаах бэтэрээнэ.

БИЛЛЭРИИ / ОБЪЯВЛЕНИЕ

РЕГИОН Строй
СТРОИТЕЛЬНАЯ КОМПАНИЯ

Ытыктабыллаах улууспут олохтоохтору! "РегионСтрой" ХЭТ дьээ тутуутугар сайаапкалары хомуйар:

1. Уопуттаах олохтоох биригээдэ;
2. Сыанабыт удамыр;
3. Ипотеканы ыларга босхо көмөлөһөбүт, субэлиибит;
4. Хаачыстыбаны мэкэтиэлиибит;
5. Биэнсийэлээхтэргэ чэпчэтии көрүллэр.

Билсэр төл: 89142979917.

Инфографика

КУТУРБАН

Анал байыаннай дьайыыга хорсун байыастар кэккэлэригэр кириэн, Дойдубут чизэһин эрэллээхтик көмүскүү, бойобуой соруугу толоро сылдьан, гвардия младшай сержана, байыаннай медик – биир дойдулаахпыт

ДИОДОРОВ-ЛАВРЕНТЬЕВ

Владимир Владиславович

бу дьыл, муус устар 18 күнүгэр соһумардык олохтон туораабытынан, төрөппүттэригэр Светлана Владимировна, Владислав Алексеевич Диодоровтарга-Лаврентьевтарга, аймахтарыгар, чугас дьонугар дириг кутурбаммытын тиэрдэбит.

Чурапчы улуусун дьаһалтата, улуус дьокутааттарын Сэбиэтэ уонна Дьокуускай куоракка олохтор биир дойдулаахтар түмсүүлэрэ.

Күндү тапталлаах быраата – Анал байыаннай дьайыы кыттылааба, гвардия младшай сержана, байыаннай медик

ДИОДОРОВ-ЛАВРЕНТЬЕВ

Владимир Владиславович

бойобуой соруугу толоро сылдьан, эдэркээн сааһыгар соһумардык олохтон туораабытынан, истинник саныыр кэллиэгэбитигэр, тэрилтэбит салайааччытыгар Людмила Владимировна Гороховаба, кини дьээ кэргэнигэр, буйун төрөппүттэригэр Светлана Владимировна, Владислав Алексеевич Диодоровтарга-Лаврентьевтарга, балтыгар, бары чугас аймахтарыгар дириг кутурбаммытын тиэрдэбит.

"Сага олох" эрдээксийэ кэлэктиибэ, бэтэрээн үлэһиттэрэ.

"САГА ОЛОХ"
хаһыат

Кылаабынай
эрэдэктэр
ГОРОХОВА
Людмила
Владимировна

Түрүгүчүлүр: СӨ Бырабыыталыстыба, Саха Өрөспүүбүлүкэтин "Сахабэчээт" Сударыстыбаннай автономнай тэрилтэ.
Таһаарааччы: СӨ "Сахабэчээт" ГАУ
Таһаарааччы аадырыһа: 677000, Дьокуускай к., Орджоникидзе уул. 31, 124 каб. тел/факс: (411-2) 34-39-17 e-mail: sakhabecheat@mail.ru. Российскай Федерация Роскомнадзор СӨ салаалатыгар 2020 с. бэс ыйын 3 күнүгэр регистрацияламмыт нүөмүрө – ПИ №ТУ14-00559.

Эрдээксийэ аадырыһа: 678670, Чурапчы сэл., П.Пинигина, 26 а. Төлөпүүнүөрбүт: эрдээктэр – 41-332, отделлар – 41-265. E-mail: sanaoloh@mail.ru, сайт: sanaoloh.ru, telegram: @sanaoloh

Ааптар суругар этилэр санаа редакция позициятыгар мадды сеп түбэхэр буолбач. Сурууска ыйылыр чачылар кырдыктаахтарыгар эппиэтинэһи ааптар тус бэйэтэ сүгэр.

Индекс: ПИ964. Бэчээккэ сакаас № 18 (11997). Кээмэйэ 2 бл. Ахсаана 1000. Хаһыат сыаната 26 солк. Хаһыат нациһаабы биридэ: бээтинсэбэ таһар.

Хаһыат 06.05.2025 с. бэчээккэ бэрилиннэ, 07.05.2025 с. табыста. Дьокуускай к. Виллойскай переулук, 20 №-дээх дьыһтыгэр, "Ю.А. Гагарин аатынан Дьокуускайдаагы өрөспүүбүлүкэтээби типография" АУо бэчээттэннэ.

@SANAOLOH